

Anno 1971

**No vienas nakts sapnim līdz Kaleidoskopam –
Nedaudz vārdos – Es caur savu objektīvu ņemu dabu –
beigtu, dzīvu...**

Margarita un Ēriks Bieziņi Mūzikas krātuves darbā 1971. g. maijā, Adelaidē. Šis ir Mūzikas krātuves pats sākums – Bieziņu vēlākajā ēdamistabā, kur ģimenes grāmatu plaukti pamazām pildās ar MK materiāliem un personīgās grāmatas tiek vairāk un vairāk “izspiestas” uz citām telpām, līdz visa māja bija jāpārbūvē un jāpiemēro krātuves darbam. Attēls no Bieziņu ģimenes arhīva.

NO VIENAS NAKTS SAPNIM LĪDZ KALEIDOSKOPAM

1971. gada februārī, uzvedot Raiņa *Vienas nakts sapnis – Rīgas ragana*, sezonu uzsāk SLT jaunatnes ansamblis. Režisore ir jaunā Māra Eihmane, vēlākā Eihmane-Rozīte.

Tam seko T. Stoparda komēdija *Kad istabā līst* un S. Beketa traģikomēdija *Godo gaidot*, ko apskatīsim atsevišķā nodaļā.

Augusta mēnesī uzved R. Blaumaņa *Ļaunais gars*, K. Gulberga režijā. Skatuvi iekārtojuši J. Čečins un L. Krīva. Šī ir Induļa Nīča pēdējā uzstāšanās. Pirmoreiz lugā piedalās viņa dēls Uldis, kas vēlāk daudz spēlē pie austrāliešiem līdz pat viņa pāragrai nāvei. Indulis Janča lomā saņem no recenzenta K. Freimaņa ļoti labas atsauksmes. (Freimanis K. Problēmu spēle. AL, 1971. g. augusts)

SLT jaunatnes ansamblis uzved R. Blaumaņa *Zagli*, K. Gulberga režijā. Skatuvi iekārtojuši J. Čečins un L. Krīva. Visbeidzot *Kaleidoskops 1971*.

Mēs uzvedam L. Veikinas tulkoto un režisēto T. Stoparda lugu *Kad istabā līst* (*Enter a free man*). Režisore – L. Veikina, dekorators – V. Aleidzāns. Sākām jau mēģināt. Viss gāja labi līdz tam laikam, kad manās rokās nonāca luga angļu valodā. Es biju pārsteigts – Lijas Reilijs nebija Stoparda Reilijs. Ilgi gudroju, kā darīt, lai vilks būtu paēdis un kaza dzīva, bet iznāca tā, ka viena palika pusdzīva un otrs pusēdis.

Es nezinu, cik cieši Lija turas pie autora teksta. Viņas tulkojumi ir vienmēr uzteikti, bet tas varētu būt arī valodas pēc. Stoparda gadījumā Reilijs teksts bija tulkots aptuveni.

Es savos tulkojumos turos pie autora teksta, cik cieši vien iespējams. Dažkārt iznāk sēdēt pie viena teikuma ilgu laiku, bet manā uztverē es esmu autoram to parādā. Es pārtulkoju no Railija teksta dažas lappuses un sāku mēģinājumā par to runāt.

Lija: *Vai jūs tiešām nedzirdat, ka teksts tagad skan kā no diviem gabaliem?* Pro-tams, viņai ir taisnība. Vai nu jāpārskata viss Railija teksts, vai jāatstāj kā ir. Lija man saka: *Nu tulko lugu tu!*

Es atsakos, jo zinu, ka tas saskaldīs ansambli divās daļās. Būs līdzīga situācija kā ar *Ķemermiestiņu*. Beidzot vienojamies, ka es pārtulkošu par jaunu savu tekstu un tad salīdzināsim abus tekstus teikumu pa teikumam. Indulis būs šķērējtiesnesis, ne

T. Stoparda *Kad istabā līst* (*Enter a free man*) SLT uzvedumā 1971. g. No kr. – I. Nīcis (Harijs), R. Ošiņa (Karmena), U. Siliņš (Railijs), I. Apelis (matrozis). Attēls no A. Apeles personīgā arhīva.

jau nu ideāla persona šai lomai. Tā arī notika.

K. Freimanis par mūsu izrādi raksta:

Izrāde bija skaļa, robusta, vitāla. Kad katrs aktieris bieži vien mēģināja uzmanību pievērst sev. Krogus skati bija visumā slavējami. Samazinātā spēles telpa saveda aktierus tuvāk. Rezultātā redzējām interesantas divspēles, varbūt kā spilgtākās minot Railija (U. Siliņš) un Florences (A. Apele) un matroža (I. Apelis) trio.

Tāpat efektīgs bija 3.cēliena skats, kur ciniskais Harijs (I. Nīcis) iznīcina Railija “izgudrojumu”(...) U. Siliņš spēlēja Railiju ar robusta humora izjūtu. Traģikomiskā stīga bija visumā labi izveidota. Bija tīkamas balss variācijas sapņu brīžos un iekšēja degsme, kad “cilvēks gribēja nokratīt savas ķēdes un sākt dzīvot”, būt brīvs.

Lija Veikina tēloja Railija sievu kā traģisku personu un publikai sametās viņas žēl (...) Tas nav pārmetums režisorei L. Veikīnai, jo Railija sievas tekstā ir pietiekami daudz materiāla, lai attaisnotu tādu spēles veidu, kādu redzējām izrādē. Iebilst var tikai to, ka modernā komēdijā gribas redzēt ko citu, ne laika rata pagriežumu atpakaļ par 70 gadiem. (Freimanis K. Robusta un vitāla izrāde. AL, 1971. g. marts)

Ar šo izrādi Ruta Ošiņa (Karmena) atzīmēja savu 10 gadu darbības jubileju. Jāpiezīmē, ka Karmena Stoparda lugā ir vīrietis – transvestīts.

Ko vēl saka K. Freimanis? *Lugu lieliski tulkojusi režisore L. Veikina. Domāju, ka Lija jutās gandarīta.*

Kaut arī luga braucienam nav izvēlēta, domājam ka tā varētu būt *Kad istabā līst*. Tā ir piemērota mūsu braucēju skaitam un spējām.

Ziņa par lugas izvēli jau parādās AL: *SLT ansamblis ASV un Kanādas turnejā dosies ar Stoparda lugu Kad istabā līst*. Es savukārt ievietoju paskaidrojumu, ka tas neatbilst patiesībai un ka braucēju grupa nekādu lēmumu nav pieņēmusi, ne arī pieņems tuvākā laikā.

Maijā es sniedzu interviju AL, ka turnejas plānošana jau ir iegājusi operatīvā stadijā un ka mēs viesosimies deviņās pilsētās. Luga nav vēl izvēlēta, bet tas jāizdara līdz jūlija beigām. *Turnejā mēs esam paredzējuši ieņemt ap \$ 12.000, kas apmēram segtu mūsu izdevumus.*

Un ko es lasu avīzē? Manis teiktais ir sagrozīts!

Turnejā mēs esam paredzējuši ieņemt ap \$12.000, kas apmēram segtu mūsu izdevumus. Apstākļu pazinēji gan domā, ka iegūt šādu summu ir pilnīgi neiespējami, bet to jau vēlāk rādīs pats ceļojums.

Izlasījis interviju, es kļūstu pavisam errīgs. Lido mazais pasta balodītis uz AL:

Izlasīju rakstu AL 1077 nr. "Cer savākt \$12.000" un nobrīnījos par vienu teikumu, kas piedēvēts man, bet ko es neesmu teicis, proti: "Apstākļu pazinēji domā, ka iegūt tādu summu ir pilnīgi neiespējami." Lai kaut ko tādu sacītu, apstākļu pazinējam būtu jāzina biļešu cena, kas vēl nekur nav publicēta. Viņam arī būtu jāzina caurmēra apmeklētāju skaits katrā centrā, tāpat izrāžu skaits un citi faktori.

Ja redakcija šai lietā izsaka savas domas, nevienam nevar būt nekādu iebildumu, bet man noteikti ir iebildumi, ja šo lietu piedēvē man. Izklusās, ka es būtu kāds sapņotājs, kas neklausās uz apstākļu pazinējiem, bet būvē sapņu pilis.

Jā, visas zīmes rādīja, ka *Kad istabā līst* varētu būt turnejas luga, bet tad saslīma I. Nīcis.

Mums nenāca ne prātā, cik maz laika viņam atlicis. Augustā Indulis vēl spēlēja *Ļaunajā garā* un 18. novembrī – ardievu, pasaulīt!

Indulim bija limfas vēzis. Viņam izoperēja padusē limfas dziedzerus, bet bija jau par vēlu. Kamēr Indulis gulēja slimnīcā, es no darba pusdienas laikā gāju viņu apmeklēt.

Viņa veselības stāvoklis liecināja, ka mēs nevaram riskēt un paļauties uz Induļa līdzdalību. Ar smagu sirdi es sāku ar viņu šo lietu pārcilāt. Indulis piekrita, ka būtu negudri ar viņu rēķināties.

Tas mums bija zaudējums, jo Induļa pozitīvisms mēdza pielipt arī ansamblim. Vēlāk turnejas laikā tas pietrūka. A. Apele man pārmeta, ka tādas runas nav nākušas par labu Induļa veselībai. Protams, ka nē, bet tad Anita nebija atbildīga par turneju.

Līdz ar to *Kad istabā līst* bija automatiski svītrotas no spēlējamu lugu saraksta.

S. Beketa luga *Godot gaidot* (*An attendant Godot*) bija viens no lieliskāka-

jiem uzvedumiem SLT vēsturē. No franču valodas tulkojusi R. Ķikure. Režisors – K. Gulbergs, kurš ir arī starp tēlotājiem, pārējie L. Zemgale, J. Ķauķis, K. Ābeltiņš. Visi lieliski savās lomās. Vēl jāatzīmē izcilās V. Spoģes-Erdmanes dekorācijas. Bet *Godo gaidot* ir absurda teātris. A. Zariņš raksta:

Latviskajai dzīves ziņai dzīves bezjēdzības jēdziens ir svešs. Absurdistus raksturo ne tikai lugas saturs un ideja, bet jo vairāk stils, kas ietver simbolus, metafiziku un ironiju. Šie pēdējie ir trīs drāmas elementi, kas raksturo absurdo teātri, prasa skatītāja garīgu piepūli.

Par spīti tam, ka SLT bija centies publiku sistematiski iepazīstināt ar absurdo teātri, daži skatītāji atstāja zāli jau pirmajā cēlienā. Kad šo lugu izrādīja 11. TF Melburnā, tā izraisīja plašu publikas diskusiju, kas pārsniedās uz laikraksta lasītāju vēstuļu nodaļu. Brēka bija vēl lielāka nekā pēc Blaumaņa “Indrānu” modernā inscenējuma. Daži rakstītāji SLT izrādi uzskatīja kā Trojas zirgu, lai sabiedrībā iefiltrētu komūnismu (!!!) (Zariņš A. Treji Vārti. 1990. g., nr. 137)

Zariņam taisnība. Liela daļa no mūsu sabiedrības bija pilnīgi apmāta ar komūnistu meklēšanu un saskatīja *red under every bed* (komūnistu zem katras gultas). Cik atceros viens korespondents minēja kā piemēru tēlotāja vārdu *Vla-di-mir*, kas nozīmējot *gaisma no austrumiem*. Nekāda gaisma no austrumiem gan Vladimirā nebija saskatāma. *Vladimir* nozīmē: *miera valdnieks*.

Paldies Dievam, ka TF vērtētāju komisijā nebija Trojas zirga meklētāju. SLT saņēma piļas par: 1) labāko ansambli; 2) labāko režisoru; 3) labāko vīriešu galveno lomu – K. Gulbergs; 4) labāko palīglopu vīriešiem – K. Ābeltiņš un J. Ķauķis.

Arī es tiku ierauts Trojas zirga manēžā, un Lasītāju vēstuļu sadaļā man iznāca vārdu apmaiņa ar melburnieti J. Lazdiņu. Viņa pirmo vēstuli es citādi nevaru nodēvēt, kā par muļķīgu. Diemžēl, tā nav man saglabājusies, bet to komentē arī Māra Kalniete.

Mana atbilde J. Lazdiņam:

Arī es jūtos tāpat kā J. L. Melburnā (sk. lasītāja vēstuli Kurp tēmē festivāls? AL 1086. n-rā), lai gan es esmu cieties krietni ilgāk nekā cienītais rakstītājs. Es klusēju, jo citādi man varēja pierakstīt nenovīdību, skaudību un tīkošanu pēc nepelnītiem lauriem, bet tagad jūtu, ka kritizētāju vēstuļu rindai ir laiks pievienot arī manējo.

Proti, priekš 6–7 gadiem es tēloju Malvolio lugā Divpadsmitā nakts, ar ko SLT piedalījās TF. Man bija no žūrijas komisijas sadots tik daudz punktu, ka es skrēju pārējiem aktieriem pa priekšu kā sacīkšu zirgs. (...) Un kas notika? (...) “Labāko aktieri” dabūja Graudu Gusts! Ja jau cilvēks nevar vinnēt pats savā pilsētā, tad kaut kur kaut kas nav kārtībā. Es ar Gustu nerunāju kādus 4 gadus, kamēr man atausa gaisma, ka viņš tur nemaz nebija vainīgs. Vainīga bija žūrijas komisija, kur ALT bija dabūjis iekšā pāris savus cilvēkus (...) Es domāju, visiem skatītājiem šodien ir skaidrs, ka žūrijas lieta ir gigantiska bodīte. Kāpēc SLT visus šos gadus ir rausis Pajās? Atbilde ir vienkārša: sidnejieši sastāda žūrijas komisijas. Mūsu žūristi ir par

šiem gadiem tā uztrenēti, ka SLT var TF nospēlēt lugu ar trīs mēģinājumiem un tāpat noslaucīs opozīciju kā ar slotu.

Es pilnīgi piekrītu J. L., ka “ja balvu būtu saņēmis kāds no “aizmirstā” teātra, mākslas augstais princips netiktu ar to iedragāts” Bet, vai sportā nenotiek tādas pašas netaisnības? Olimpiskās spēlēs piedalās tūkstošiem sportistu, bet cik no viņiem saņem medaļas? Tikai pirmie trīs katrā disciplīnā.

1968. g. olimpiskajās sacensībās kādas mazas valsteles sportisti piedalījās gandrīz visās disciplīnās un konsekventi ierindojās beidzamajā vietā. Viens no tās peldētājiem jau pēc 25 metriem sāka slīkt! Vai nebūtu brīnišķīgi, ja viņš par savām pūlēm dabūtu, teiksim, bronzas medaļu? Kas par ierosmi pārējiem, ne tik izciliem peldoņiem. Citi teiktu: ja jau tagad tāds dabū medaļu, kādus pagodinājumus viņš neizpelnīsies, kad iemācīsies peldēt!

Lūdzu nevilkst te nekādas paralēles ar “aizmirsto” teātri, par kura sniegumu, to neredzējis, es nevaru spriest. Es gan gribu pasvītrot, ka medaļu un Paiju piešķiršana vienmēr tikai labākajiem no tautas viedokļa nav pareiza.

Bet kā īstenot J. L. izteikto Paiju sadales ideju? Manuprāt – un es šai jautājumā nebūt neesmu autoritāte – žūrijas komisija būtu pavisam jāatmet un labākā aktiera, “atbalstītāja” lomas tēlotāja, režisora tituli jāpiešķir katram ansamblim rotācijas kārtībā, pat ja tas attiecīgā festivālā nepiedalītos. (...)

Kas attiecas uz sidnejiešu izvēlēto lugu šai festivālā, es tur maz ko saprotu, izņemot to, ka Ķauku Jānim bija problema ar zābakiem. J. L. man mazliet pavēra acis, ka visu šo lietu var pārcelt arī politiskā plāksnē. Ja to iztulko tā, tad man jāpiekrīt, ka cilindrs Pozzo nepiederējās – vajadzēja žokejniecu. Bet es viņu kaut kā neredzu ar sirpi un āmuru kaklā (...). Mēs nedrīkstam aizmirst 700 gadus zem vāciešiem. Taisīt Pozzo ar sirpi un āmuru priekšā un krustu uz muguras būtu no režijas viedokļa tā kā drusku par daudz, vai ne? (Siliņš U. Gigantiska bodīte. AL, 1971. g., nr. 1098)

J. Lazdiņa Lasītāja vēstule:

Ir jau pieredzēts, ka briesmu brīžos palīdzību sniedz jokdaris. Tas taisa karātavu humoru, saduļķo ūdeņus un, kamēr citi vairs nesaredz, pats izvelk “savu zivteli”.

Tāda sajūta uz mācās izlasot sidnejieša U. Siliņa vēstuli Gigantiska bodīte (AL 1098.n-rā), kura viņš savdabīgi “ventilē” manu rakstu Kurp tēmē festivāls?

Nemēģināšu zīlēt, kuri no cienījamā rakstītāja teikumiem pieder humoram, satīrai un kuri nopietnībai. Reizē arī labam meistaram šādos gadījumos notiek pa miseklim. Te daži pamanītie.

(Pie saviem misekļiem es tuvāk nepakavēšos. Lazdiņa teiktais ir semantiski nieki, vai arī viņš komentē lietas, ko es neesmu teicis.)

Pilnīgi pievienojos U. Siliņa domai, ka lugai Godo gaidot var būt arī citi iztulkojumi, meklējot tās idejisko saturu. Viens no tiem jau parādījies arī AL slejās. Tas ir ģimnāzijas skolotāja L. Beinerta atzinums, ka lugā ietverts komunistu partijas īsais kurss. Iepazīstot lugu angļu valodā (Samuel Becket – Waiting for Godot), jāsaka,

ka Beinerta uzskatiem ir stingrs pamats. Teksts kopumā ņemts, ir uzmundrinājums Padomju Krievijai un sarkanajām padomju tautām, bet pret visiem pārējiem tas ir izsmieklis un biedinājums.

(...) Vai nav meistariski tverta ideja nezinātāju psihiskai tuvināšanai sarkanai maskaviešu "labklājībai". (...)

Šoreiz mūsu priekšā ir "mākslas gabals", kur autors propagandētās valsts varas interesēs izdomā viltojumus un lielo dzīves patiesību sakropļo līdz nepazīšanai; viss tas pasniegts tik aizplīvuroti, ka skatītājs, izrādes baudītājs, to pat nepamana.

Vai te māksla nav nonivelēta līdz paklausīgai kalponītei, kas savā pavadā ievie Trojas zirgu skatītāja brīvības cietoksnī?!

J. Lazdiņš, Melburnā

(Lazdiņš J. Vai Trojas zirgs festivālā. AL, 1971. g. augusts)

Mana Lasītāja vēstule:

Es vēl nekādu briesmu brīžus (sk. J. Lazdiņa vēstuli Vai Trojas zirgs festivālā, AL 1092.n-rā), par spīti atsevišķu personu jeb "zinātāju" radītai inkvizīcijas gaisotnei, neredzu.

J. Lazdiņš ir mani sapratis pavisam labi, jo viņš savu uzbrukumu pret balvu sadali teātra festivālā vairs neturpina. (...)

Man no pirmās J. L. vēstules nelikās, ka viņš apšaubā vērtēšanas komisijas locekļu objektivitāti un kompetenci, bet tikai protestē pret to, ka balvu piešķir attiecīgā teātra festivāla labākajam ansamblim. Šai punktā es J. L. loģiku vienkārši nesaprotu. Vai nu balvu piešķir tam, kam tā pienākas, vai nepiešķir nevienam.

Kas attiecas uz komunistu meklēšanu, tad tā, šķiet, iegājusi galējībā. Ņemsim kaut vai V. Dreiberģa vēstuli no Pertas par to, ka Magda Veide sava koncerta laikā turējusi rokā sarkanu kabatas lakatiņu, kas rakstītājam līcis domāt par komūnismu. Domāju, ka J. L. man piekritīs, ka tas jau norāda uz vajāšanas māniju vai fiksāciju zināmā virzienā.

Noskatījos S. Beketa lugas Godo gaidot izrādi kopā ar citiem skatītājiem, un 99,9% no mums par prātā neienāca, ka mēs skatāmies partijas īso kursu. Protams, ka katrs var tulkot lugu kā vēlas, bet pašlaik, liekas, koncentrēts mēģinājums uzspiest domu, ka Godo gaidot bijusi komūnisma manifestācija, (SLT šo lugu izvēlējās tikai viena iemesla dēļ – tā ir laba luga. Tas viss) Konsekventi SLT tiek padarīts par piekto kolonnu. Trojas zirgu taču ievie ar zināmu nodomu, vai ne? Vai mēs nākamās nedēļas lasītāju vēstulēs lasīsim, ka SLT aktieri un režisori ir komunisti? Mani tas faktiski vairs nepārsteigtu. (Siliņš U. Vajāšanas mānija, ne Trojas zirgs, AL, 1971. g. septembrī).

Man nāk palīgā Melburnas AL recenzente M. Kalniete:

Polemika par teātri, festivālu, lugām būtu laba lieta, bet J. Lazdiņa vēstule AL 1092. n-rā ir jau kaut kur aiz samēra robežām. J. Lazdiņš iesāk ar aizrādījumu

U. Siliņam, ka viņa aktiera salīdzinājums ar sportistu esot nepiemērots, bet J. Lazdiņš pats savā pirmajā vēstulē AL 1086. n-rā taču – gluži nepiedienīgi – ierosināja, lai aktierim kā cirkus klaunam atsevišķi vērtētu mīmiku, žestus u.c. Skatuves tēls ir veselums, ko aktieris radījis ar savu fizisko un garīgo kapacitāti. Sadalīt to (...) sīkdaļās būtu tas pats, kas, piemēram, gleznu sadalīt audeklā, krāsās, lietotajās otās un tamlīdzīgi.(...) Tālāk Lazdiņš norāj Siliņu par Latvijas vēstures nezināšanu un vārda politika nepareizu lietošanu. No pagarā paskaidrojuma mans prāts (...) neko gudrāks nekļūva.

Nevaru te īsti runāt ne līdzi, ne pretī, jo jāatzīstas, ka par partijas kursu man nav ne mazākās jēgas. Man vēl tagad nav skaidrs, kādu vārdu U. Siliņam vajadzēja lietot attiecīgā jēdziena apzīmēšanai.

Beidzot J. Lazdiņš plaši izklāsta savu (no L. Beinerta patapināto) lugas Godo gaidot ideoloģisko tulkojumu, nobeidgams to ar saviem pārmetumiem, – kam? Jādomā, ka Samuelam Beketam, lai gan Lazdiņš runā tikai par lugu un autoru nepiemin. Šai lugai var rast neskaitāmus tulkojumus. (...) Tātad nebūtu iebildumi, ja J. Lazdiņš to tulkotu pēc savas patikas un saprašanas, bet aizvaino viņa kategoriskā nostāja, ar kādu viņš savus uzskatus uzspiež lasītājiem kā drošu faktu.

Samuels Bekets ir akadēmiķis, kulturālās pasaules intelektuālis, izsmalcināts kosmopolīts. (...) Nav dzirdēts, ka Bekets jebkad būtu bijis ieinteresēts komūnismā. (...) Te nu vajadzētu beigt, bet urda vēl viena neskaidrība J. Lazdiņa bargajā pārmetumā: ja nu viss tas nelabums tik labi apslēpts glītās noskaņās un dialogos, ka visi tikai bauda virskārtas apstrādājumu un nekā nesaprot, tad jau nekāds ļaunums nevienam nav noticis.

Arī J. Lazdiņš pats savā pirmajā vēstulē risināja pavisam citu ideoloģiju, pat pārmezdam režisoram, ka tas nebija izrādi iekārtojis pēc J. Lazdiņa izpratnes. Un pat vēl īsā kuras speciālisti – paši padomju gudrie – vēl nav atklājuši šo vērtību un muļķīgā kārtā Beketu nemaz lāga nemīlē. (...)

Māra Kalniete, Melburnā.

(Kalniete M. Bekets un īsais kurss. AL, 1971. g. augusts)

Lai pildās nams kā bišu strops.

Klāt Kaleidoskops!

SLT vēsturē Spārnotie gadi K. Freimanis ir piedēvētas šādas rindas, bez norādes uz publikācijas avotu:

Diemžēl sidnejiešiem šoreiz pašiem par sevi iznāca maz pasmieties. Ne jau Siliņa žēlastības vai nespējas dēļ, bet tāpēc, ka šo Kaleidoskopu SLT 1972. gadā vedīs kā ciema kukuli uz ASV un Kanadu, un tur nu nevarēja kā pašmāju pirti pērties. Tādēļ autors vietējo aktualitāšu vietā pasmējās par pasaulē izkaisīto latviešu trimdinieku nedienām. No “smalkajām kaitēm” mēs neesam pasargāti ne Austrālijā, ne aizjūrā. Tāpat mums visiem vēl atmiņā atplauksnā DP laiki.

Šis bija atkal citāds Kaleidoskops. Parasto desmitu aktieru vietā bija tikai septiņi, tērpti melnā, darbīgi un mērķtiecīgi kā renesanses laikmetā ceļojošie spēlmaņi.

No ilgā atvaļinājuma bija atgriezies režisors Imants Sveilis. Rezultātā skaidri iezīmētas situācijas, patīkama skatuves priekšas apspēlēšana, tāds neierasts stiegrums, salīdzinot ar citiem vaļīgajiem kaleidoskopiem, kur momenta improvizācija spēlēja tik lielu lomu, un aktieris reizēm bija kā izšauta raķete, kam sakari ar kontroles centru ir pārtrūkuši. Sufliere gandrīz nebija vajadzīga.

Palika tikai parastās gramatiskās kļūdas, no kurām mēs laikam nekad netiksim īsti vaļā kā suns no blusām (...) Tā kā aktieri kritikas nelasa, vai, lūdzu, kāds to viņiem varētu pateikt?

Patika V. Aleidzāna dekorācijas, kas bija interesanti abstraktas un tik funkcionālas skatos ar Šekspīru. Ja kāds iebilstu, ka abstraktas dekorācijas nesaderas ar izrādē izturēto, viegli pacelto realistisko spēli, tad tāds ir vecmodīgs un pieder izmirstošiem tīrā formas teātra snobiem. Mūsu dienās viss pieder ar visu, ja tikai tas nav garlaicīgs vai sentimentāls. Un tomēr savā prātā es būtu dekorācijas kvadrātos iezīmējis kaut ko, kam ir sakars ar šo Kaleidoskopu, varbūt mazo mājiņu, voblu, bet ne abstraktas spirāles. Garšas lieta. J. Grauds bija uzmanīgs gaismotājs, un skaņu efekti – interesanti.

Autora U. Siliņa skats kļuvis dziļāks, universālāks. Mūs pagalmā nav tikai bērni, vaļa, mazā mājiņa un pudeles. Personīgā satīra aprobežojās ar Rodzi-Ķīseli un Svilānu, pašu cilvēkiem, kas, protams, smēja mums līdzī. Šajā Kaleidoskopā vērojām gandrīz kā Albija lugā, kā cilvēki viens otru saplēš gabalos, lieliski uzrakstītās “Sudrabkāzās”. Skečs “Jaunatne un mēs” sastāvēja gandrīz no apstaigas pa latviešu literatūru, tik asprātīgs, ka publika smējās vienā gabalā. Un kur tad jaukā situāciju komēdija skečos “Pie ārsta” un “Romeo un Jūlija”.

Ne tik labi patika dziesmas un kustības, kas pie tām pieder. Viss šķita par naivu, vecmodīgu. Bez neviena sinkopēta ritma un krāsaina moderna akorda. Aktieru kustības jau iepriekš varēja uzminēt. Gribētos, kā autors saka, vairāk “sofistikētu” priekšnesumu ar lielāku “umfu”. Tāds uz brīdi iedzirkstījās pašā sākumā. Ķīniešu danci izglāba interesantais grupējums (rīsa ēdājs vidū) un orientālie smaidi. Asprātīgais teksts padarīja interesantu pēdējo dziesmu – par dzimteni, kam pamatā bija milti.

Patika gandrīz klasiskā vienkāršība ar krēslu pārvietošanu, bet arī te varēja ienest vairāk kustību, vairāk izdomu kā klanīšanos vien. Tā visumā pastrādāšana ar “creative movement” un dzeza baletu nebūtu kaitējusi.

Uldis Siliņš tagad spēlē labāk kā jebkad. Viņa lomu atdošana dzirkstī ar humoru, spēja izjust vajadzīgo tempu ar publiku un aktiera māku. Viņš bija biedrs Vāgūzis no Pad. Savienības (lielisks krievu akcents), komunistu meklētājs, noslēpumains un baismīgs, dedzīgais Pušķa kungs ar ideju kā mācīt literatūru mūsu bērniem, Svingali ar daudzām sejām vienā skečā vien, nelūgtais viesis Rokfellers, robusts dzērājs, jūsmīgais teicējs “DP potpurijam”, režisors “Romeo un Jūlijā”. Šis bija Siliņa

Kaleidoskops 1971 SLT uzvedumā. Aina no skeča Voblas No kr. – R. Ošiņa (Intervētāja) un U. Siliņš (Profesors Vāgūzis). Attēls no A. Apeles personīgā arhīva.

Kaleidoskops vārda pilnā nozīmē.

Arī pārējie aktieri pastāvīgi mainīja savas “maskas”. Patika viņi visi: Anita Apele (lieliska mēmā spēle ārsta pieņemamā istabā ar veselu galeriju dažādām sievām), Valda Līce (niknā skolotāja; bagāta spēle, veidojot gaišreģi Svāmi), Ruta Ošiņa (nelaimīga intervētāja; raudulīga jauna sieva), Lija Veikina (interesanta sieva; Tībalds), Ivars Apelis (jaukajā skatā kā Svilāns un Romeo), Jānis Kauķis (lielisks garu novērotājs; mazās mājiņas pārdevējs ar principiem – sēdi tagad un maksā vēlāk; nelaimīgais Sviķis; Bleķītis ārsta pieņemamā telpā).“

Pirmajā cēlienā zāle bija vienos smieklos. Otrajā to bija mazāk (vai teksts nebija par garu?), un trešajā cēlienā smējāties atkal.

Labs Kaleidoskops. (Freimanis K. Labs kaleidoskops. AL, 1971. g. decembris)

Interesants bija tērpu maiņas atrisinājums, mainot tikai detaļas, tāpēc aktieri visos skečos labi iekļāvās Viktora Aleidzāna plāksņu fragmentu veidotajā skatuves ietērpā, kas bija interesanti abstrakts un tik funkcionāls skatos. (Zariņš A. Treji Vārti, 1990. g., nr. 137)

Mūsu Elga Rodze-Ķīsele aktīvi darbojas Liberāļu partijā un dodas pat uz Vjetnamu pie austrāliešu karavīriem stāstīt par komūnisma briesmām. Protams, tādu gadījumu nevarēja atstāt neatzīmētu. Elgu ļoti labi varēja imitēt Lija Veikina.

Elga:

*Kur tik tiek vēl sists
Nost kāds komūnists,
Tur es klāt arī
Propogandas darbu darīt.
Manillā, Taivanā,
Man ievērojams vārds,
Saigonā arī
Uz mani klausās lieli bari,
Runas un lekcijas
Un vivisekcijas.
Ar kaujas saucieniem
Un tāliem braucieniem
Ir daudz kas paveikt spēts.*

Koris:

*Hip, hip, hip, hurei, hurei, hurei
Skan Rodzei-Ķīselei,
Kas gan vēl no letiņiem
Tā izdarīt to spēj?
Kaut ar avīzēs viens raud:
Viņa brauc par vanag'naud',
Bet mums nav vis jāskauž,
Bet sekmes jāvēlē!*

Elga:

*Vai kāds pravietis
Ir tāds piedzimis,
Kas dedzināts nav gunīs
Vai citādi kā sunīts?
Kas man, ka ieēdies
Uz mani latvju klāns,
Ja stāv aiz manis
Sonja un Viljams Mekmāns*?
Es tieku lamāta
Bez kāda pamata.
Ir ar naudu grūtība,
Bet man sava sūtība,
Kaut ar nav amata.*

Koris:

Hip, hip, hip, hurei, hurei, hurei
Skan Rodzei-Ķīselei, utt

* Billijs Mekmāns (*William McMahon*) bija viens no sliktākiem Austrālijas ministru prezidentiem (*prime minister*) un ātri pazaudēja savu posteni. Viņš bija noprecējies 57 gadu vecumā jaunai, skaistai sievai – Sonju. Elga bija sapazinusies ar Sonju. Kad iepriekšējais min. prezidents Džons Gortons nobalsoja pats pret sevi Liberāļu parlamentāriešu sēdē, kas bija sasaukta, lai izšķirtu kurš no kandidātiem ieņems valsts vadītāja vietu, viņa vietā nāca Billijs, kam bija mazs runas un paliels dzirdes traucējums. Viņam bija lielas ausis. Viens no viņa pretiniekiem par Billiju parlamentā izteicās, ka viņš izskatās kā folksvāģis ar atvērtām priekšējām durvīm.

Elga bija pierunājusi Billija *uzvaras uzrunā* vēlētājiem ievietot vienu teikumu, kas patika visiem baltiešu bēgļiem. Diemžēl neatceros, kāds tas bija.

1971. gadā pie mums viesojās arī *Čikāgas Piecīši*. Protams, ka es atzīmēju viņu viesošanos *Kaleidoskopā* ar dziesmu.

Bija tāda neērta situācija, jo viņi bija atnākuši uz mūsu mēģinājumu un filmēja. Te tā ir.

*No Čikāgas, no Čikāgas,
Kad Piecīši šurp brauc,
Tad visa tauta gavilē
Un vienā balsī sauc:
Tiem sniegums pirmās klases,
Jau tūkstots stāv pie kases,
Kad dzied tie vecās ziņģītes
Ei, pumpiņrasasā!*

*Ak, piecīti, ak, piecīti
Vai kādam tu vēl svešs?
Savs skuķis, trīsas ģitāres
Un mikrofonu mežs!
Un visiem zūd no sejām smīns,
Kad saldi nograb tamburīns,
Kad dzied tie vecās ziņģītes
Ei, pumpiņrasasā.*

*Kad potpūrijās vecās
Vairs netiek klausīties,*

*Uz durvīm guris skatītājs
Kad sāk jau ausīties,
Bet, pirms līdz durvīm ticis viņš,
Tiek iztaisīts mazs humorīnš,
Kad dzied tie vecās ziņģītes
Ei, pumpiņrasasā!*

– Uzmini, kas man rokā?
– Klavieres.
– Ē, tu nolūrēji.

*Tā Legzdiņš glābj ar grāciju
Ik katru situāciju,
Kad dzied tie vecās ziņģītes
Ei, pumpiņrasasā.*

Piedod, Albert!

Ar šo *Kaleidoskopu* mēs viesojāmies arī Kanberā, kur mūs uzņēma ļoti atsaucīgi.
L. Kokle par izrādi presē raksta:

Nezināju, ka vēsie kanberieši var tik gardi smieties. Vēl tagad rakstot jāsmaida, atceroties kā Siliņa krievs Latvijā samaina voblas mazuļus ar koksagīza sēklām, pirmos iestāda zemē, bet sēklas saber Daugavā, sarkanarmiešu korim dziedot Ei, juchņem. Izrādes beigās māksliniekus sumināja aplausiem un ziedu veltēm. (Kokle L. AL, 1972. g. 18. janvāris)

Šī viesošanās ir mistērija, jo nekur nevaru presē atrast, kad mēs esam tur uzstājušies.

Jūlija mēnesī Sidnejā viesojas Sanfrancisko Mazais teātris ar Jana de Hartoga komēdiju *Debesgulta*, A. Eglīša īslugu *Māris un Baiba* un E. Albija viencēlienu *Zvēru dārzs*.

NEDAUDZ VĀRDOS

* 1971. gada Kultūras dienas, 21. pēc kārtas, tika svinētas Melburnā. Rīcības komitejas priekšsēdis ir Z. Apsītis.

Plašākais sarīkojums bija Tautas deju uzvedums Meijera brīvdabas estrādē ar 300 dejotājiem. Kopkoru koncerts bija pulcējis 200 dziedātāju no 12 Austrālijas latviešu

Laimons un Brigīta Siliņi viesojas Sidnejā. No kr. – J. Ronis, B. Siliņa, I. Sveilis, R. Ošiņa, L. Siliņš, L. Veikina, U. Siliņš. Attēls no Ulda Siliņa personīgā arhīva.

koriem.

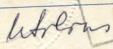
KD teātra izrādei komiteja bija izvēlējusies A. Eglīša komēdiju *Bezkaunīgie veči*, režisora P. Elsiņa vadībā. Inscinējuma ilgums pietuvojās 5 stundām.

Kultūras dienu noslēguma ballē priecājās 1200 viesu, vēl 400 jaunieši pulcējās LN zālē. Es sēžu mājās.

* Miruši: komponists, zinātnieks Dr. L. Slaucītājs (1899–1971), dziedone O. Pijola (+1971) un aktieris I. Nīcis (1921–1971).

ES CAUR SAVU OBJEKTĪVU, NĒMU DABU – BEIGTU DZĪVU...

NAME NOM		DESCRIPTION SIGNALEMENT	
Uldis SILINS			
Place and Date of Birth Lieu et Date de Naissance		Riga Latvia 26 Jan 1930	
Height Taille	6 feet - inches	Colour of Eyes Couleur des Yeux	Blue
Colour of Hair Couleur des Cheveux	Dark Blond	Visible Peculiarities Signes Particuliers	
CHILDREN ENFANTS			
Name Nom	Place and Date of Birth Lieu et Date de Naissance		Sex Sexe
	X X X		

PHOTOGRAPH OF BEARER PHOTOGRAPHIE DU TITULAIRE		Issued at Délivré à	
		Sydney	
		on le	
		25 Aug 1971	
		and valid for five (5) years therefrom. et valable pour cinq (5) ans à partir de cette date.	
			
		An Officer duly authorized under Section 7 of the Passports Act 1938/1966	
SIGNATURE OF BEARER SIGNATURE DU TITULAIRE			

Ulda Siliņa 1971. gadā izdotā pase ar atzīmēm par derīguma termiņa izbeigšanos.
No Ulda Siliņa personīgā arhīva.